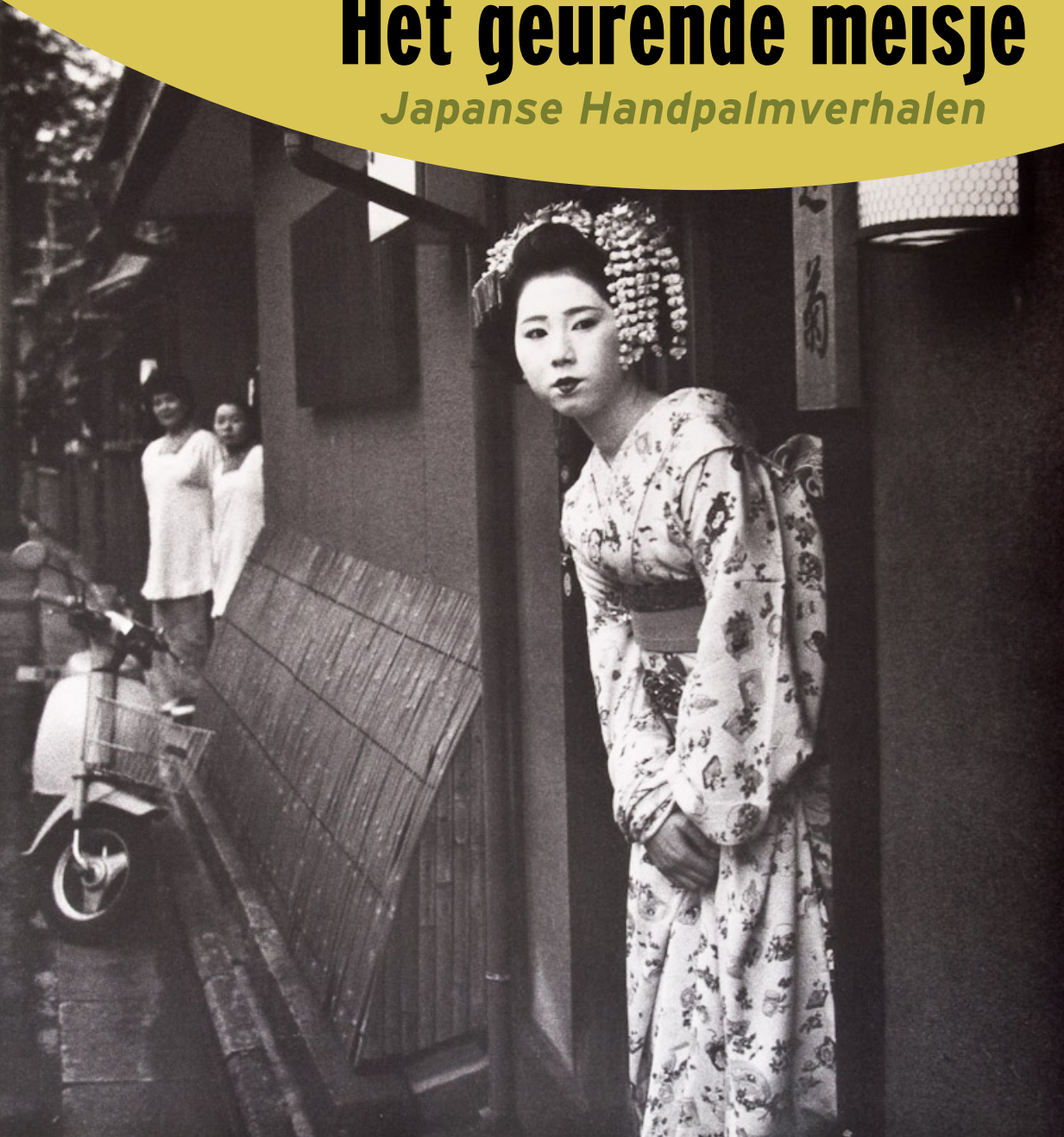
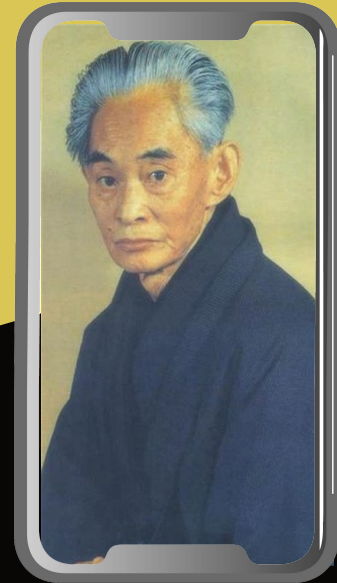

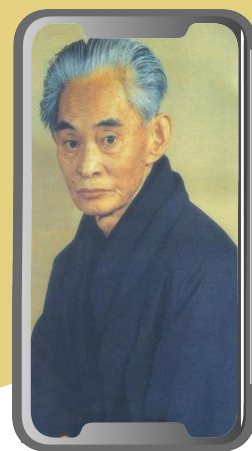
Yasunari Kawabata
Het geurende meisje
Japanse Handpalmverhalen

INHOUD

- *KORT VOORAF*
- DE HAVEN
- DE GOUDVISSEN OP HET DAK
- EEN DUBBELZELFMOORD UIT LIEFDE
- BOTTEN RAPEN
- KAPSELS
- NAGELS IN DE OCHTEND
- HET DODENGEZICHT
- WATER
- IN DE BOOM
- ZOMER EN WINTER 1 - ZOMER
- ZOMER EN WINTER 2 - WINTER
- HET GEURENDE MEISJE

Handpalmverhalen
Yasunari Kawabata
KORT VOORAF

Yasunari Kawabata (1899-1972) was de eerste Japanse Nobelprijswinnaar voor Literatuur (in 1968) en de allereerste Japanse schrijver die ik las, begin jaren zeventig van de vorige eeuw.

Het zou nog twintig jaar duren voor ik zijn *'handpalmverhalen'* ontdekte, korte verhalen van pakweg één of twee pagina's, een genre dat in Nederland pas deze eeuw populair is geworden door A.L. Snijders. En een genre waarin Yasunari Kawabata een grootmeester bleek, naast o.a. Julio Cortazar en Franz Kafka. Zijn handpalmverhalen zijn uitgebeend tot op het bot. Alle overbodige info is geschraapt. Wat rest zijn 'haken en ogen' die de lezer dwingen tot reflectie en zelf-invulling.

Ik heb die handpalmverhalen ontdekt in Duitse vertalingen, en vaak hardop vertalend gedeeld met Ed van der Elsen, die er al – zonder ze te kennen - foto's bij had gemaakt, op de vijftien (!) fotoreizen die hij intussen ondernomen had naar het na-oorlogse Japan, waar deze verhalen van Kawabata zich afspelen.

Mijn droom was lang een gezamenlijke uitgave met die prachtige foto's van Ed, maar tussen droom en daad ...

Voor deze Bulkboek Post zal jij het moeten doen met de handvol handpalmverhalen die er al in het Nederlands vertaald waren (en waarin de 'haken en ogen' juist zoveel mogelijk gladgestreken blijken) plus een handvol persoonlijke favorieten die ik voor deze kennismaking heb laten vertalen vanuit het Duits (vanuit het Japans was te duur). En met slechts één foto van Ed.

Het goede nieuws: Kawabata's betoverende romans *'Sneeuwland'*, *Duizend Kraanvogels'* en *'De schone slaapsters'* zijn gelukkig nog steeds te koop bij jouw boekhandel. Lees ze!

Amsterdam, april 2022,
Theo Knippenberg

PS: Het titelverhaal *'Het geurende meisje'* is weliswaar ruim twee grote handpalmen vol, maar zo kenmerkend voor het Japan van Kawabata, op die snoeiharde scheidslijn van eeuwenoude tradities en de 'moderne' wereld, dat het zeker niet mocht ontbreken.

COLOFON:

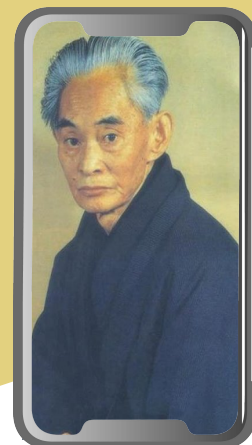
Copyright © Erven Yasunari Kawabata.

Deze aflevering van de Bulkboek Post is samengesteld en vormgegeven door Theo Knippenberg voor de Stichting Bulkboek Post (<Post@Bulkboek.nl>), naar een basisontwerp van Natascha Frensch.

Vertaling: Dr. Cornelis Ouwehand en Peter Marteau, Keulen.

Omslagfoto (met dank aan/in herinnering aan): Ed van der Elsen.

Handpalmverhalen
Yasunari Kawabata
DE HAVEN

Dit is een vreemde haven.

Hier komen eerbare echtgenotes en jonge meisjes naar de herberg. En zolang er een gast is, blijft een van hen daar overnachten. In de ochtend, nadat ze zijn opgestaan, ook bij het middagmaal, en bij het wandelen, de hele tijd is zij met hem samen. Als pasgetrouwden op huwelijksreis.

Desondanks, als hij haar voorstelt met hem naar een badhuis in de buurt te gaan, zal zij haar hoofd een beetje opzij neigen en peinzen.

Zegt hij daarentegen dat hij in het havenstadje een huis wil huren en dat zij nog een jong meisje is, dan kan hij er tamelijk zeker van zijn, dat zij hem stralend antwoordt: “Daar wil ik graag jouw huisvrouw worden. Vooropgesteld dat het niet voor al te lang is, niet voor een half of zeker geen heel jaar”.

... Toen hij gehaast zijn bagage bijeenbond omdat hij deze morgen met zijn schip dacht uit te varen, zei zij: Hoor eens, je kunt zeker geen brief voor mij schrijven?”

“Wat, uitgerekend nu?”

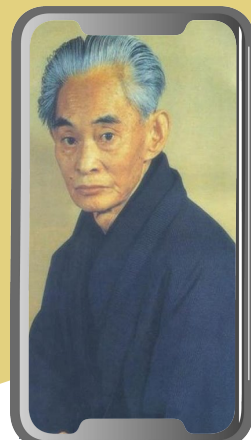
“Maar ik ben immers jouw vrouw niet meer. Dan is het toch geen probleem? Zolang je hier was, ben ik de hele tijd aan jouw zijde gebleven. Heb nooit iets slechts gedaan. Maar nu ben ik toch gestopt jouw vrouw te zijn.”

“Als je het zo bekijkt”, vond hij, en hij schreef voor haar de brief, die gericht was aan een man. Aan een man die blijkbaar net als hijzelf in deze herberg met deze vrouw een halve maand had doorgebracht.

“Stuur je mij ook een keer zo’n brief? Op een ochtend bijvoorbeeld waarop weer een of andere man zich inscheept en jij weer gestopt bent zijn vrouw te zijn?”

Handpalmverhalen
Yasunari Kawabata
DE GOUDVISSEN OP HET DAK

Bij het hoofdeinde van Chiyoko's bed was een grote spiegel bevestigd.

Als ze 's avonds het lange haar had losgemaakt en haar hoofd in het witte kussen nestelde, lag ze altijd stil in die spiegel te kijken. Dan doemden daar de lijven van wel dertig, veertig sluiersaartgoudvissen als rode, in water neergelaten kunstbloemen uit op. Er waren avonden dat behalve de goudvissen ook de maan zich weerkaatste.

Maar dat kwam niet omdat de maan door het raam in de spiegel scheen. Chiyoko zag het beeld van de maan, die zich in de waterbakken op de daktuin spiegelde. De spiegel leek een zilveren tovergordijn. Daardoor scherpte zich haar gezichtsvermogen en sleet haar geest af, zoals een grammofoonnaald slijt. Het bed werd haar toevlucht en somber werd zij ouder op dat bed. Alleen het losgemaakte zwarte haar op het witte kussen hield altijd zijn weelderige jeugd.

Op een avond kroop nauw zichtbaar een eendagsvlieg met vliesdunne vleugels omhoog op de mahoniehouten lijst van de spiegel. Chiyoko vloog overeind en bonsde wild op de deur van haar vaders slaapkamer.

'Vader, vader. Vader!'

Met een doorschijnend bleke hand greep ze haar vaders mouw vast en trok hem mee naar de daktuin.

In een waterbak dreef met zijn buik naar boven één dode sluiersaartgoudvis, zwanger van een vreemd iets.

'Vader, u neemt het me toch niet kwalijk? U vergeeft me toch? Wilt u het me niet vergeven? Ik heb ook vanavond niet geslapen en de wacht gehouden, heus ...'

De vader zweeg. Hij liep langs de zes waterbakken, die als doodkisten naast elkaar stonden.

Nadat hij uit Peking terugkwam, maakte hij waterbakken op de daktuin en begon daar sluiersaartgoudvissen te kweken.

Hij woonde lang in Peking met een bijvrouw. Chiyoko was het kind van die vrouw.

Toen Chiyoko vijftien was, keerden ze terug naar Japan. Het was winter. De uit Peking gekomen stoelen en tafels waren ordeloos in de maffe japanse kamers neergezet. Chiyoko's oudere halfzuster zat in een stoel, Chiyoko voor haar op de matten. Ze keek op naar haar oudere zuster.

'Ik trouw binnenkort toch naar een ander huis, mij kan het niet schelen, maar jij bent geen wettig kind van vader. Het was een gunst van moeder, dat je hier mocht komen. Zul je dat nooit vergeten?'

Toen Chiyoko angstig het hoofd boog, legde de oudere zuster beide voeten op haar schouders en terwijl ze met haar wreef Chiyoko's kin optilde, duwde ze haar achterover. Chiyoko omklemde de voeten van haar oudere zuster en huilde. De voeten glipten van de schouders in de opening van Chiyoko's kimono.

'O, wat lekker. Trek m'n sokken uit en warm mijn voeten, wil je?'

Nog huilend maakte Chiyoko de haken van de sokken los en drukte de koude voeten tegen haar warme borsten.

Spoedig daarop werd het japanse huis verbouwd tot een woning in westerse stijl. Op de daktuin zette de vader zes waterbakken, waarin hij goudvissen kweekte. Van de ochtend tot de avond was hij daar bezig. Er kwamen goudvisspecialisten uit het hele land en hij reisde honderden kilometers ver om zijn vissen op bijeenkomsten te tonen.

Er kwam een tijd, dat Chiyoko voor de goudvissen ging zorgen. Met de dag somberder wordend, lette ze alleen nog maar op die vissen.

Toen ze naar Japan terugkeerde en alleen ging wonen, werd Chiyoko's moeder door hevige aanvallen van hysterie geplaagd. Het ebde weg en liet haar grauw en zwijgend achter. Haar figuur bleef even jong en mooi als in Peking, maar haar huidskleur was plotseling dof en donker geworden. Het maakte haar lelijk.

Onder de jongelieden, die bij haar vader over huis kwamen, waren er veel die Chiyoko het hof maakten. Ze zei dan tegen hen: 'Wil je watervlooiën voor me gaan halen? Om de goudvissen te voederen!'

'Waar haal je die?'

'Zoek maar in de goten. Daar zitten ze wel.'

Iedere avond staarde ze in de spiegel. Haar sombere eenzaamheid groeide en zo werd ze vijftwintig.

Haar vader stierf. Zijn testament werd geopend. Er stond in, dat Chiyoko niet zijn eigen kind was.

Ze ging naar haar slaapkamer en huilde. Ze keek in de spiegel bij het kussen ... Met een kreet van ontzetting rende ze naar de daktuin.

Ze wist niet waar haar moeder ineens vandaan gekomen was. Die stond daar met haar grauwe gezicht naast de waterbakken. Ze kauwde op een sluiersaartgoudvis. De lange staart hing als een glibberige tong uit haar mond. Ze keek Chiyoko zonder haar te herkennen aan en schrokte de goudvis naar binnen.

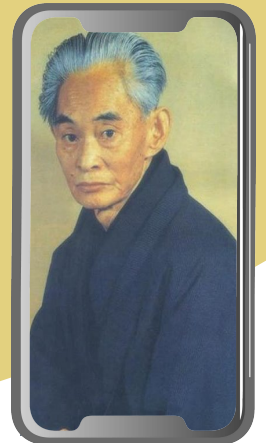
'Vader!' gilte Chiyoko en ze sloeg naar haar moeder. De moeder viel achterover op de tegels. Ze stierf met de goudvis in haar mond.

En daarmee werd Chiyoko vrij, verlost van alles, van haar vader, haar moeder. Ze herwon haar jeugd en ging op weg naar geluk.

Handpalmverhalen
Yasunari Kawabata

EEN DUBBELZELFMOORD UIT LIEFDE

Van haar man – hij was weggelopen omdat hij haar niet mocht – kwam een brief. Nadat twee jaren verstreken waren en uit een verafgelegen plaats. (Laat het kind niet meer met de bal spelen. Het stuiteren hoor ik zelfs tot hier. Het raakt mijn hart.)

Ze pakte het intussen negenjarig meisje de gummibal af.

Weer kwam er een brief van haar man. Die was op een ander postkantoor verzonden dan de vorige brief.

(Laat het kind niet meer op schoenen naar school gaan. Haar voetstappen hoor ik tot hier. Ze stampen over mijn hart.)

Ze gaf de dochter zachte vilten sandalen in plaats van de schoenen. Het meisje huilde, zo wilde ze niet naar school gaan.

En weer kwam er een brief van haar man. Hij was een maand na de tweede brief opgesteld, maar het handschrift las ineens als dat van een geest.

(Laat het kind niet meer uit de porseleinen kom eten! Ik hoor het getinkel tot hier. Het breekt mijn hart.)

Ze voerde haar dochter als een driejarige met haar eigen stokjes. Daarbij herinnerde ze zich de tijd dat de dochter echt drie jaar oud en haar man aan haar zijde gelukkig geweest was. Het kind intussen liep eigenzinnig naar de servieskast en pakte haar eigen rijstkom. Snel griste de moeder die uit haar hand en smeed hem woedend tegen een steen in de tuin. Hij rinkelde in scherven alsof het hart van de man brak. Toen fronste ze haar wenkbrauwen en slingerde haar eigen rijstkom er achteraan. Wat is dat, was dat niet het geluid waarmee haar man zijn hart brak? Ze smeed de eettafel de tuin in. En dit geluid? Ze wierp zich tegen de muur en bewerkte die met haar vuisten. Ze vloog als een speer tegen de dubbeldikke papieren schuifdeuren, lag echter, voor ze het wist, achter de deuren op de grond. En dit geluid?

“Mama, mama, mama!”

De dochter die zich huilend aan haar vastklampte, gaf ze een klap in haar gezicht. Oh, luister eens naar dit geluid!

Als een echo daarop kwam er weer een brief van haar man. Opnieuw was die uit een andere, nog verder afgelegen streek verzonden.

(Hou op, jullie allebei, ook maar enig geluid te maken! Open of sluit geen ramen en deuren meer! Adem niet meer! Zorg er voor, jullie allebei, dat ook de klokken in huis niet meer tikken!).

“Jullie allebei, jullie allebei, jullie allebei” mompelde ze in zichzelf en de tranen liepen over haar wangen. Toen was er van hen allebei absoluut geen geluid meer te horen. Gaven ze in alle eeuwigheid geen geluid meer. Met andere woorden, moeder en dochter waren dood.

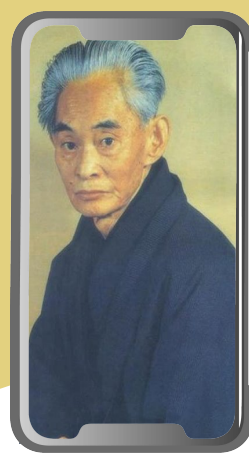
En vreemd, de man lag naast hen op het kussen, en ook hij was dood.

Handpalmverhalen

Yasunari Kawabata

BOTTEN RAPEN

In het dal lagen twee vijvers.

De ene, stroomafwaarts, glinsterde alsof hij met gesmolten zilver was volgegoten. In de vijver hogerop in het dal was het groen van de stil verzonken bergschaduwen donker als dood.

Mijn gezicht kleefde. Toen ik omkeek, lag er bloed op het gras en de korte bamboe waar ik doorheen gelopen was. De bloeddruppels leken te gaan bewegen. Het bloed drong met golven lauwwarm uit mijn neus.

Snel propte ik er het crêpe van mijn obi in en ging op mijn rug liggen.

De zon straalde niet rechtstreeks op mij neer, maar zelfs de onderkant van het gebladerte, dat de stralen opving, was verblindend licht.

Het bloed stakte in mijn neusholte en liep weer terug. Het gaf een onaangenaam gevoel en maakte bij het ademen een gorgelend geluid.

Een menigte cicades sjirpte onophoudelijk zeurend door. Toen begonnen ze allemaal tegelijk te gillen alsof ze plotseling werden opgeschrikt.

Het was juli, vlak voor het middaguur waarin het vallen van een speld al iets kapot dreigde te breken. Het leek of ik mij niet kon bewegen.

Ik lag daar languit terwijl het zweet mij uitbrak. Het kabaal van de cicades, de druk van het groen, de hitte van de aarde, het kloppen van mijn hart, het balde zich allemaal in één punt van mijn hoofd samen. Maar voor ik tijd had het tot mij door te laten dringen, was het weer vervlogen.

Ik had het gevoel gewichtloos in de lucht opgezogen te worden.

'Jongeheer, jongehee ... er! Oo..i, jongeheer!'

Ik hoorde het geroep van de begraafplaats en stond met een schok op.

De ochtend na de dodenplechtigheid was ik bij het rapen van grootvaders gebeente. Terwijl er in de nog warme as werd omgeroerd, had ik die bloedneus gekregen. Ik drukte er de uiteinden van mijn obi tegenaan en was ongemerkt de heuvel opgeklimmen, weg van de begraafplaats.

Nu holde ik terug naar beneden. De zilverglinsterende vijver zweefde schuin in de lucht en verdween uit het gezicht. Ik glibberde over afgevallen bladeren van vorig jaar naar beneden.

'De jongeheer neemt het wel erg licht op. Waar was je heen? We hebben de boeddhawervel gevonden. Kijk maar,' zei de oude huishoudster.

Ik stapte erheen, het bamboegras schuurde ritselend langs mijn voeten.

'Ja? Waar dan?'

Bezorgd over de besmeurde obi en over mijn gezicht, dat van al het bloedverlies bleek moest zijn, kwam ik naast de oude vrouw staan.

De blikken van de mensen eromheen waren op het witte papier in haar bruinverweerde handpalm gericht. Er lag een kalkachtig ding van ongeveer drie centimeter lengte op.

Dat moest de boeddhawervel zijn. Als je wilde kon je er inderdaad een menselijke gestalte in zien.

'Eindelijk hebben we hem. Ach ja, uw grootvader zal er nu ook zo uitzien. Wilt u hem in het urntje doen?'

Wat een onzin. - Ik kon het niet helpen grootvader voor mij te zien zoals hij de blinde ogen vol vreugde richtte naar waar het geluid van de poortdeur vandaan klonk als ik thuiskwam uit school. Het was vreemd dat er nu een in zwarte zijde geklede vrouw, een tante die ik nooit eerder gezien had, zou staan.

Botten van de benen, de armen, nekwervels, alles was door elkaar heen in de grote urn gestopt.

De verbrandingsplaats bestond alleen maar uit een langwerpige gat, zonder afdekking, zonder omheining.

Er hing nog een felle hitte van verbrand afval.

'Kom, laten we naar het graf gaan. Het stinkt hier en het zonlicht is zo gelig,' zei ik. Ik voelde me duizelig en mijn neus dreigde weer te gaan bloeden.

Toen ik omkeek, liep een man die altijd voor ons werkte met de urn in zijn armen achter mij aan. De rest van de as en de mat waar de begrafenisgangers gisteren na de dodenplechtigheid op hadden gezeten, lagen er nog. De met zilverpapier beplakte bamboestokken bleven staan.

Tijdens de lange nachtwake zou grootvaders ziel als een blauwige vlam van het dak van de schrijn omhooggevlogen zijn, door de kamers van het quarantaine-ziekenhuis hebben gedwaald en in de hemel boven het dorp een onaangename lucht hebben verspreid, zei men. Op weg naar het graf moest ik aan dit soort praatjes denken.

Onze familiegraven lagen apart van de dorpsbegraafplaats. Maar de verbranding had in een hoek daarvan plaats gevonden.

We kwamen bij de graven met hun rechtopstaande grafstenen.

Het kon mij allemaal niets meer schelen. Ik had languit willen gaan liggen en de blauwe lucht inademen.

De oude vrouw zette een grote koperen ketel waar zij rivierwater in had geschept, neer.

'Wilt u het laatste van de meester alstublieft onder de steen van de oudste voorvader begraven?' vroeg ze. Dat woord: 'laatste' klonk heel ernstig.

Als om de andere tot ons huis behorende boeren de loef af te steken, legden haar twee zonen snel de op de hoogste plek staande, oudste grafsteen omver en begonnen daaronder te graven.

Het leek een tamelijk diep gat. Het klonk of de beenderurn ver naar beneden viel. Maar wat geeft het of zulke kalkresten na de dood bij de voorvaderen worden bijgezet. Wat betekent de dood anders dan leven, dat vergeten gaat worden.

De steen stond weer in zijn oorspronkelijke stand.

'Neem nu maar afscheid, jongen.'

De oude vrouw plesde water over de steen. Hoewel de wierook brandde, zag je in het felle zonlicht geen rook. De bloemen hingen slap.

Allen vouwden met gesloten handen.

Ik keek in hun gelige gezichten; mijn hoofd duizelde weer.

Mijn grootvaders leven - dood.

Plotseling, alsof er een veer in zat, schudde ik krachtig met mijn rechterhand. De boeddhawervel rammelde. Ik hield het kleine urntje in die hand.

De meester heeft nooit veel geluk gekend. Maar hij leefde voor zijn familie. Voor het dorp blijft hij onvergetelijk. Op weg naar huis was grootvader het onderwerp van gesprek. Ik wilde dat ze ophielden. Ik was vermoedelijk de enige die om hem treurde.

Ook bij de thuisgeblevenen leken de gevoelens van medelijden vermengd te zijn met nieuwsgierigheid over wat er na grootvaders dood met mij, de alleen achtergeblevene, zou gaan gebeuren.

Er plofte een perzik naar beneden. Hij rolde voor mijn voeten. De weg van het graf naar huis liep om de heuvel met perzikbomen heen.

Dit gebeurde toen ik dertien jaar was. Twee jaar later schreef ik het op. Ik nam het hier met enkele kleine wijzigingen over. Alleen al door het feit, dat ik nog leef, interesseert het me om het nu, op mijn vijftigste, zelf over te schrijven.

Grootvader stierf op 24 mei. In 'Botten rapen' valt zijn dood in juli. Dat lijkt op mijn zin voor dramatiseren te duiden.

Het verhaal werd in een door de Shinchōsha in de handel gebracht dagboek opgeschreven. Ergens middenin is een uitgescheurde bladzijde verloren gegaan. Tussen de passages: 'Er hing nog een felle hitte van verbrand afval' en 'Kom, laten we naar het graf gaan ...' bestaat dus een gaping van twee pagina's. Maar ik heb het overgenomen zoals het was.

Vóór dit stuk komt in het dagboek een ander, getiteld: 'Aan mijn dorp.' Het is geschreven in de vorm van een brief vol kinderlijk sentiment uit het internaat van de middelbare school aan het met 'jij' aangesproken dorp waar ik met grootvader woonde.

Uit het deel, dat met 'Botten rapen' verband houdt, haal ik hier nog enkele regels aan.

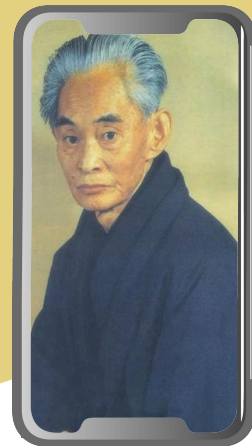
... die dag, in het huis van mijn oom, heb ik mijn vaste belofte aan jou gebroken en erin toegestemd, dat de familiegoederen verkocht zouden worden.

Je zult gezien hebben hoe de grote kisten en de ladekasten uit de bergkamer aan opkopers werden overgedragen.

Sinds ik jou verliet, werd mijn huis onderdak voor een arme zwerver. Nadat zijn vrouw aan reumatiek gestorven was, hoorde ik dat het als gevangenis voor gekken uit de buurt werd gebruikt.

De nog in de bergkamer achtergebleven dingen zullen langzamerhand stuk voor stuk gestolen worden, de grafheuvel steeds kleiner gemaakt en de grond bij het bezit van de perzikeneigenaar gevoegd; de derde herdenking van grootvaders dood komt naderbij, maar het zieletablet op het boeddha-altaar zal omgevallen zijn en in de muizenpis liggen.

Handpalmverhalen
Yasunari Kawabata
KAPSELS

Het jonge meisje besloot het haar weer op te laten steken.

Dat was in een dorpje diep in de bergen.

Toen het meisje bij het huis van de kapster aankwam, hadden zich daar tot haar grote verrassing ook alle andere meisjes uit het dorp verzameld.

Die avond – de uit hun vorm verzakte Momoware-knotjes waren intussen allemaal opnieuw opgebonden – trok een compagnie soldaten het dorp binnen. Voor de nacht werden ze door het dorpsbestuur over de huizen verdeeld. Kortom, er was geen huis in het dorp zonder een gast. Gasten te hebben was hoogst ongewoon. Daarom wellicht waren de meisjes er zo op gebrand geweest, in elk geval hun haren te laten opsteken.

Het moet gezegd, er was tussen de meisjes en de soldaten nog niet het geringste voorgevallen, toen de compagnie de volgende ochtend het dorp verliet en over de berg afmarcheerde.

De volledig uitgeputte kapster echter hoopte de komende dagen weer eens behoorlijk tijd te hebben. En in een - uit gedane arbeid geboren - geluksgevoel ging ze op dezelfde ochtend als de soldaten en over dezelfde berg in een hobbelende paardenwagen op weg, om haar vent op te zoeken.

Toen ze achter de berg het dichtstbijzijnde wat grotere dorp bereikte, was de plaatselijke kapster blij: “Oh, is dat even fijn! Jij komt werkelijk als geroepen. Wees zo aardig en help mij een beetje” Ook hier hadden alle meisjes zich verzameld. Dus was zij weer tot de avond bezig de Momoware-kapsels in orde te brengen; daarna ging ze het dorp uit naar de kleine zilvermijn, waar haar vent aan het werk was. Zodra ze hem zag, brandde ze meteen los: “Als ik de soldaten achterna blijf rijden, word ik, denk ik, steenrijk.”

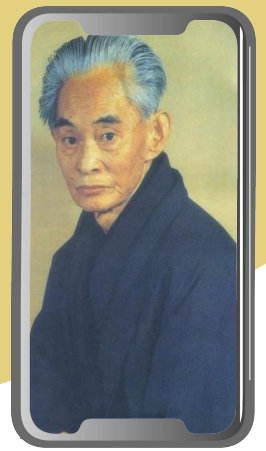
“Jij als aanhang bij die soldaten? Maak geen grapjes! Wat is dat toch met die groentjes in hun gele uniformen?”

Woest sloeg de man op de kapster in. Daarbij keek ze hem, alsof haar lichaam doof was van de te zware vermoeidheid, met een lieflijk extatische blik aan.

... Van de soldaten, die in kolonne bergafwaarts dichterbij schenen te komen, schalde hen een helder krachtig hoornsignaal door de avondschemer tegemoet.

Handpalmverhalen
Yasunari Kawabata
NAGELS IN DE OCHTEND

Het arme meisje bewoonde een huurkamer op de eerste verdieping van een schamel huis. En daar wachtte ze tot haar bruidegom zou komen.

Maar iedere nacht waren het weer andere mannen, die de kamer van het meisje bezochten. Er speelde geen ochtendzon om dat huis. Op versleten mannengeta deed het meisje vaak aan de achterdeur de was.

's Nachts zeiden alle mannen: 'Wat? Heb je zelfs geen muskietennet?'

'Vergeef het me alstublieft. Ik blijf de hele nacht wakker om de muggen van u weg te jagen.'

Bangig stak het meisje dan de groene anti-muggen-wierook aan. Ze deed het licht uit en terwijl ze naar dat ene gloeiende puntje van de wierook keek, dacht ze altijd aan haar kinderjaren. Ze waaide het lichaam van de man met een waaier koelte toe. Als in een droom zo oneindig lang bleef ze met haar waaier waaien.

De herfst was al aangebroken.

Wonderlijk genoeg klom een oude man de trap naar het armzalige kamertje op.

'Hang je geen muskietennet op?'

'Vergeef het me alstublieft. Ik blijf de hele nacht wakker om de muggen van u weg te jagen.'

'Zo? Wacht maar even,' en de oude man stond op.

Het meisje hield hem tegen: 'Heus, ik blijf de hele nacht wakker om de muggen weg te jagen. Ik zal geen ogenblik slapen.'

'Stil maar. Ik kom direct terug.'

De oude man ging de trap af. Het meisje liet het licht branden en stak de anti-muggen-wierook aan. Alleen gebleven onder het lamplicht kreeg ze zelfs geen kans om aan haar kinderjaren te denken.

Na een uur kwam de oude man terug. Het meisje sprong op.

'Mooi, haken hangen er tenminste.'

De oude man hing een gloednieuw wit muskietennet in het armzalige kamertje op. Het meisje kroop eronder en terwijl ze de randen van het net rondom over de grond uitspreidde, deed de aanraking met het fris gesteven gaas haar hart van vreugde opspringen.

'Ik wist wel, dat u terug zou komen. Ik wachtte met het licht aan. Onder het licht wil ik nog lang naar dat witte net blijven kijken.'

Maar het meisje viel voor het eerst sinds maanden in een diepe slaap. Ze merkte niet eens dat de oude man 's morgens wegging.

'Hallo, hé, hallo!' de stem van haar bruidegom maakte haar wakker. 'Morgen zullen we eindelijk kunnen trouwen. Wat een mooi muskietennet! Alleen al het kijken ernaar geeft je een nieuw gevoel.'

De man, die dat zei, lichtte het muskietennet van zijn haken af. Toen trok hij het meisje onder het net vandaan en gooide haar erbovenop.

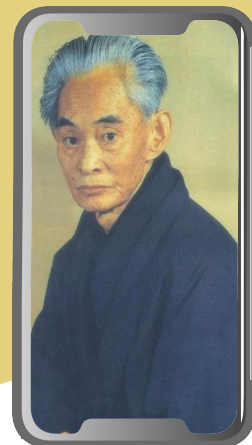
'Blijf daar zitten. Het lijkt wel een grote witte lotusbloem. De kamer wordt er net zo schoon door als jij.'

Het meisje voelde zich door de aanraking met de nieuwe stof een witte bloemen bruid.

'Ik ga m'n teennagels knippen.'

Zittend op het witte muskietennet, dat het hele kamertje vulde, begon het meisje met overgave haar lange, lang vergeten teennagels te knippen.

Handpalmverhalen
Yasunari Kawabata
HET DODENGEZICHT

“Alsjeblieft, kom naar haar kijken. Naar wat er van haar geworden is. Oh hoe ze er naar verlangde om jou nog een keer te zien”, zei de moeder van zijn vrouw koortsachtig, terwijl ze hem de kamer binnen leidde.

De mensen aan het hoofdeind van het doodsbed keken allen tegelijk zijn kant op. “Kijk naar haar”, herhaalde de moeder, al op het punt het witte doek te verwijderen van het gezicht van zijn vrouw.

Op dat moment, ook tot zijn eigen verrassing, vroeg hij plotseling: “Nee wacht even. Zou ik met haar alleen kunnen blijven? Dat ik hier even aan mezelf overgelaten kan worden?” Zijn woorden brachten veel emotie teweeg bij de familieleden van de dode. Zachtjes verlieten ze de kamer en sloten de papieren schuifdeuren achter zich.

Hij trok de witte doek weg.

Het gezicht van zijn dode vrouw was in een pijnlijke grimas bevroren. Tussen de smalle ingevallen wangen kwamen twee rijen verkleurde tanden naar voren. De oogleden waren uitgedroogd en kleefden aan de oogbollen. Op het voorhoofd had pure wanhoop de kwellingen ingevroren.

Een tijdje stond hij daar roerloos en staaarde naar dit lelijke dodengezicht onder hem. Toen legde hij zijn onophoudelijk trillende handen op de lippen van zijn vrouw en probeerde haar mond dicht te doen. Maar zodra hij de met kracht dichtgeknepen lippen losliet, gingen ze weer langzaam open. Hij duwde ze opnieuw tegen elkaar aan. En weer openden ze zich. Toen hij nog een keer dezelfde beweging maakte, merkte hij wel dat nu in elk geval de harde trekken rond haar mond zachter geworden waren. Tegelijk kreeg hij het gevoel alsof zich in zijn vingertoppen een soort warme passie vormde.

Om nu ook die vertwijfeling op haar gezicht te verzachten wreef hij over haar voorhoofd. Zijn handpalmen werden warm.

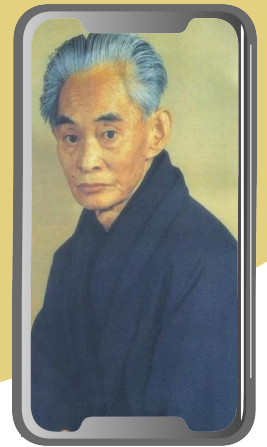
Weer stond hij daar roerloos en staaarde naar het nu gestreelde, vernieuwde gezicht.

“Je bent vast moe van de reis. Kom, eet wat met ons, en rust je dan uit” zeiden de moeder en de jongste zus van zijn vrouw, toen ze weer binnenkwamen.

“Maar kijk eens!” riep de moeder ineens en barstte uit in tranen. “Ja, de menselijke ziel is angstaanjagend. Zij kon op het laatst niet sterven tot jij van jouw reis terug zou zijn. Zo vreemd! En jij hoeft nu maar naar haar te kijken en meteen is haar dodengezicht vredig geworden ... Oh wat ben ik blij! En zijzelf vast en zeker ook.”

Op zijn blik, doorschoten van een spoor van waanzin, reageerde de jonge zus van zijn vrouw uit haar bovenaards mooie heldere ogen. Toen viel ze snikkend op de grond.

Handpalmverhalen
Yasunari Kawabata
WATER

Vlak nadat zij als verse bruid uit het moederland was aangekomen, werd haar man overgeplaatst naar het weerstation in de Xingan bergen. Vooral dat je hier het water kopen moest, namelijk voor zeven Sen per olieblok, vervulde haar met afschuw. Het was troebel viezig water. Het idee daarmee je mond te spoelen of de rijst te wassen, maakte haar onpasselijk. Binnen zes maanden kregen lakens en wasgoed voorgoed een gele kleur. Bovendien vroren dat jaar de bronnen al begin december dicht. Dan bracht de koeli ergens ijsblokken vandaan. Af en toe, maar dat kostte veel tijd, maakte ze uit het ijs een warm bad. Dat was nog bepaald geen luxe om je nu tenminste de botten van het verstijfde lijf te kunnen verwarmen; en als een verre droom herinnerde zij zich het bad vroeger thuis, waarin zij zich, met de bloesemwitte doek in haar handen, tot aan de schouders onderdompelde en haar armen en benen in het warme water zo mooi waren om naar te kijken.

“Ach, excuseert u mij, als u wellicht een beetje water over zou hebben, een klein beetje ...” kwam de buurvrouw langs, ze had een kleine aarden theepot bij zich. “Ik heb eindelijk de potten weer eens schoongemaakt, en plotseling, ik had voorzichtiger moeten zijn, was alles op.”

Het water was op, maar de vrouw had thee gezet; die deelde ze met haar.

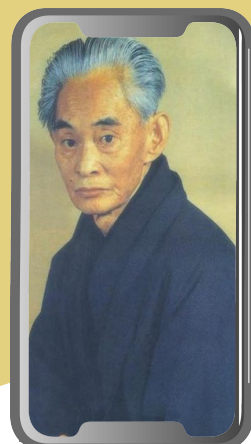
“Ik zou willen dat het snel weer lente wordt, en dat ik bij het wassen zo naar hartenlust kan rondspetteren. Wat een heerlijk gevoel, als je het water gewoon kunt verspillen!”, zei de buurvrouw. De wens van een vrouw uit het - aan helder water zo rijke - moederland. Ongeduldig wachtte ze op het smelten van de sneeuw. Stroomde het water dan over de rand, het zou zich bereidwillig door de aarde laten opzuigen. En het eerste wat die aarde dan voortbracht zouden de scheuten van de paardenbloem zijn. Toen ze de buurvrouw in het bad had laten stappen, stoomde de langs de noordelijke landsgrens rijdende trein het dal binnen. Tijd voor de nieuwsberichten. Ze hoorden meldingen van de situatie aan het Zuidfront.

“Wat is het reuzegroot” verzuchtte de in het bad ondergedompelde buurvrouw met een zachte stem. Ze heeft gelijk, dacht de vrouw, zelfs het weerstation van mijn man in het Xingan gebergte en de hemel boven de Zuidzee zijn met elkaar verbonden; dit is het huidige Japan.

Ze liep uit het als dienstwoning fungerende huis naar buiten. Van de kleine takken van de lariks brokkelden de rijp-kristallen rinkelend omlaag; het was als het vallen van de kersenbloesem. De wolkeloos blauwe hemel deed haar denken aan de zee thuis. Naar hem sloeg ze haar jonge ogen op.

Handpalmverhalen
Yasunari Kawabata
IN DE BOOM

Keisuke's huis lag aan de grote rivier. Daar waar hij bijna in zee uitmondde. De grote rivier grensde aan de tuin, maar vanuit het huis kon je de stroom niet zien, want tussen tuin en rivier had men later een dijk opgeworpen. De oude, met pijnbomen begroeide rivieroever lag wat lager, aan de binnenkant van de dijk. Zo kwam het, dat die pijnbomen deel van de tuin leken uit te maken. Vóór de pijnbomen stond een cederheg.

Om met Keisuke te spelen, of liever: om Keisuke te ontmoeten, drong Michiko door die heg heen. Zij zaten alle twee in de vierde klas van de lagere school. Het was hun geheim, dat Michiko door de heg heenkroop en niet door de voorpoort of door de houten tuindeur naar binnen kwam. Dat was niet gemakkelijk voor een meisje. Met beide armen hoofd en gezicht beschermend, dook ze bukkend door de dichte heg heen. Soms rolde ze de tuin in of werd ze door Keisuke naar binnen getrokken.

Ze schaamde zich voor Keisuke's ouders om iedere dag te komen en daarom had Keisuke haar geleerd hoe je door die heg heen kon duiken.

'Ik houd ervan. Mijn hart bonst en bonst,' had Michiko gezegd.

Op een dag was Keisuke in een van de pijnbomen geklommen en terwijl hij nog boven in de boom zat, kwam Michiko. Zonder ook maar een blik opzij te werpen liep ze snel langs de rivierkant. Bij de plek waar ze altijd de heg doorkroop, stond ze stil en keek om zich heen. Ze trok de lange vlechten naar voren, pakte ze in het midden met haar mond vast, boog snel haar lichaam naar voren en dook door de heg. Boven in de boom hield Keisuke zijn adem in. Toen Michiko in de tuin geen Keisuke vond, deed ze bangig een paar stappen terug en hield zich schuil in de schaduw van de heg. Keisuke kon haar niet meer zien.

'Mitchan, Mitchan!' riep Keisuke. Michiko kwam uit de heg en keek de tuin rond.

'Mitchan, in de pijnboom, boven in de boom!'

Stom van verbazing keek ze in de richting waar Keisuke's stem vandaan leek te komen.

'Kom, kom hierheen,' riep hij.

Michiko kroop weer door de heg heen en keek omhoog. 'Kom je naar beneden?'

'Mitchan, klim naar boven. 't Is fijn hierboven, jo.'

'Ik kan toch niet klimmen. Gemeen. Jongens zijn gemeen. Kom je?'

'Klim nou toch. Er zijn zoveel takken. Ook een meisje kan er makkelijk inklimmen.'

Michiko bekeek de takken. 'Als ik val, is het jouw schuld. En als ik doodga, kan ik er niets aan doen.' Toen ging ze aan de onderste tak hangen en begon omhoog te klauteren.

Toen ze de tak waar Keisuke zat bereikt had, hijgde ze. 'Het ging, ik kon het.' Haar ogen glinsterden. 'Ik ben bang. Je houdt me vast, hè?'

'Best.' Keisuke klemde Michiko dicht tegen zich aan. Michiko sloeg haar armen om zijn hals. 'Ik kan de zee zien!'

'Je kan alles zien. De overkant van de rivier, rivieropwaarts ... Is 't niet fijn om hier te zitten?'

'En of. Keisuke, klimmen we er morgen weer in?'

'Goed.' Even was Keisuke stil, toen zei hij: 'Mitchan, het is geheim. Ik klim heel vaak in de boom, en boven in de boom te zitten, dat is geheim. Ik lees er boeken, ik doe er mijn huiswerk.'

Dat mag je aan niemand vertellen, hoor.'

'Nee,' knikte Michiko, 'maar waarom wil je een vogel zijn?'

'Ik zal het je vertellen, omdat jij het bent. - Vader en moeder hadden een verschrikkelijke ruzie. Moeder zei, dat ze met mij naar haar huis terug zou gaan. Ik had geen zin om er langer bij te blijven, ik klom in de boom en verstopte me daar. Toen was ik weg en hoe ze ook zochten, vinden deden ze me niet. Boven in de boom zag ik, dat vader tot aan zee toe ging zoeken. Vorig jaar lente was dat.'

'Waarom maakten ze zo'n ruzie?'

'Nou, dat is toch duidelijk? Vader heeft een meisje.'

'...'

'Vanaf die tijd zit ik vaak in de boom. Vader en moeder weten het nog steeds niet. Het is een geheim.'

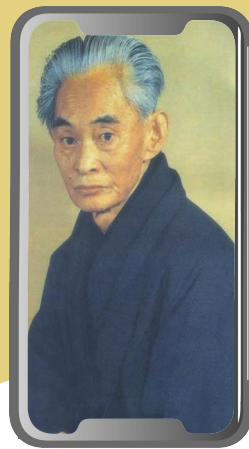
En met nadruk zei Keisuke: 'Mitchan, vanaf morgen breng je je schoolboeken mee. We gaan boven in de boom zitten leren. Zal je rapport goed worden! De mukkoku bomen staan zo dik in 't blad, weet je wel? Van beneden af zie je niets. Ze kunnen ons nooit vinden.'

Het geheim in de boom duurde ongeveer twee jaar. Waar de dikke stam bij de top zijn takken wijd uitspreidde, konden ze met zijn tweeën gemakkelijk zitten. Schrijlings op één tak zittend, leunde Michiko met haar rug tegen een andere tak. Er waren dagen, dat vogels kwamen. Er waren ook dagen, dat de wind de bomen deed ruisen. Het was niet zó erg hoog, maar toch hadden de kleine geliefden het gevoel in een andere wereld ver weg van de aarde te zijn.

Handpalmverhalen

Yasunari Kawabata

ZOMER EN WINTER 1 - ZOMER

De dag waarop het Bonfeest afliep, viel op zondag.

Haar echtgenoot ging 's morgens al naar het schoolsportveld om de baseballwedstrijd van de buurt te zien. Hij kwam even terug voor het middageten en vertrok toen weer.

Overlegend wat ze langzamerhand zou gaan koken voor het avondmaal, schoot Kayoko ineens iets te binnen: de yukata die zij vandaag droeg, was dezelfde die de etalagepop in een winkel dicht bij haar ouderlijk huis had aangehad.

Toen zij nog werkte, kwam zij op weg van huis naar de tramhalte iedere dag langs die etalage. Achter de ruit stond één pop.

De kleren veranderden met de seizoenen, maar de pop stond daar altijd in dezelfde houding. Het was een doodgewone winkel in een volksbuurt. Kayoko vond het zielig dat die pop daar maar altijd in diezelfde houding moest staan.

Maar er dagelijks naar kijkend, begon het haar op te vallen dat de gelaatsuitdrukking van de pop iedere dag scheen te veranderen. Later merkte Kayoko hoe het gezicht van de pop haar eigen stemming tot uitdrukking leek te brengen. En tenslotte werd het omgekeerd en ging zij haar stemming afmeten naar hoe de pop er die dag uitzag. Kayoko bespiedde de pop alsof hij haar 's ochtends en 's avonds de toekomst kon voorspellen.

Op de dag dat haar huwelijk werd vastgesteld, kocht zij de yukata die de pop op dat ogenblik aanhad. Ter herinnering.

Kayoko dacht eraan hoe veel genuanceerder haar stemmingen in die tijd waren.

De zomerkimono omhoog geschort, het gezicht vuurrood onder zijn strohoed, kwam haar man met de stralen van een neigende zon naar huis.

'O, wat is het warm. M'n hoofd draait. helemaal.'

'Je zweet ontzettend. Ga gauw een bad nemen.'

'Zal ik het doen?'

Hij leek geen haast te hebben, maar Kayoko duwde hem handdoek en zeep in de handen en zo ging hij de deur uit naar het badhuis toe.

Ik ben gered, dacht Kayoko want zij was nog bezig de aubergines te roosteren. Meestal was haar man er als de kippen bij om de deksels van de pannen te nemen, de vliegengast te openen en naast haar te staan om haar over het zus en zo van aubergines roosteren te beleren. Hij scheen niet te merken dat Kayoko er een hekel aan had.

Terug uit het badhuis smeed hij handdoek en zeep neer en viel in de zitkamer als een blok op de grond. Zijn gezicht mogelijk nog roder, leek hij moeilijk adem te halen. Kayoko gaf haar man een kussen en merkte toen pas dat er iets abnormaals aan hem was.

'Zal ik je hoofd wat afkoelen?'

'H'm.'

Ze legde een nat uitgewrongen handdoek op zijn voorhoofd, schoof de deuren helemaal naar één kant open om het goed te laten doortochten en begon hem met een grote, bruine keukenwaaier ijverig koelte toe te waaien.

'Laat maar, 't is goed zo. Waai toch niet zo hard.'

Hij vouwde beide handen op zijn borst en trok een frons tussen zijn wenkbrauwen. Zacht legde Kayoko de waaier neer en holde weg om ijs te kopen. Ze maakte een ijskussen voor hem klaar.

'Ijs? Dat is te koud.'

Maar hij weigerde het niet en liet haar begaan.

Kort daarop liep hij naar de veranda en gaf over. Een wit, schuimig vocht. Kayoko bracht hem een glas zout water, maar zonder er naar te kijken, viel hij weer languit neer.

'Zeg, eh, ga jij maar eten. Je zult wel honger hebben.'

De rode kleur trok weg, zijn gezicht zag nu bleek.

'Dat overgeefsel moet je met een emmer water wegspoelen, hoor,' voegde hij eraan toe. Toen ademde hij rustiger en viel in slaap.

Kayoko keek een ogenblik naar het slapende gezicht. Met lange tanden begon ze alleen te eten. De regen tikte op het golfijzeren dak; al gauw stortregende het.

'Hé, hangt er achter geen was te drogen?'

De echtgenoot was door het geluid van de regen wakker geworden. Haastig legde Kayoko de eetstokjes neer. Toen ze de was had binnengehaald, schreeuwde hij weer: 'Je hebt toch wel de stop op de sakefles gedaan?'

Ook dat had zij niet gedaan. De man zuchtte met een gemelijk gezicht en deed zijn ogen weer dicht.

Op een ongelukkige dag gebeuren ongelukkige dingen. Waarschijnlijk had Kayoko een mug in het muskietennet laten komen. Zij werd wakker van de jeuk, deed het licht aan en op het bed zittend, wachtte ze tot de mug dichterbij zou komen. Maar die liet zich niet zien. Kayoko pakte een waaier en waaide in de hoeken van het net zonder een mug te kunnen ontdekken. Misschien gaat het in het donker beter, dacht ze, en draaide het licht uit. Na een poosje voelde ze de mug op haar voorhoofd en sloeg er naar. Ze deed het allemaal heel voorzichtig om haar echtgenoot niet wakker te maken.

Kayoko kon niet meer in slaap komen. Ze stond op en ging naar de veranda. Daar opende ze de glazen deuren op een kier.

Het zou een maannacht moeten zijn, maar het was bewolkt en schemerduister.

'Zeg! Waarom slaap je niet? Morgen kun je niet opstaan,' brulde haar man vanuit zijn bed.

En toen Kayoko weer binnen het muskietennet kwam, vroeg hij: 'Huilde je?'

'Nee, helemaal niet.'

'H'm. Je zou toch best kunnen huilen?'

'Waarom zou ik huilen?'

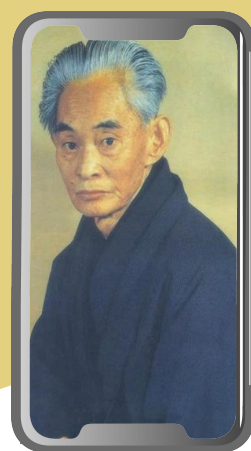
Hij sliep weer in en draaide haar de rug toe.

Handpalmverhalen

Yasunari Kawabata

ZOMER EN WINTER 2 - WINTER

Kayoko had buikpijn. Waarschijnlijk waren de oesters van gisteravond niet vers geweest. Maar zij had het beddengoed niet te voorschijn gehaald en lag voor het houtskool bekken op de matten. Haar man zat tegenover haar.

Zij wilde dat hij haar weer over Michiko vertelde en had er hardnekkig op aangedrongen. De stem van haar man klonk afgemeten kalm.

'Ik merkte dat Michiko verliefd op me was en, eh ... wanneer was het ook weer, toen zei ik tegen haar: "Michan, je bent er aan toe om te trouwen. Ik wil je helpen een man voor je te zoeken. Zeg me maar wat het er voor een moet zijn." Ik wist dat ze omelet voor mij stond te bakken, maar er kwam geen antwoord. "Zeg, hoe kan ik het weten als jij blijft zwijgen." Ze keek een andere kant op en zei haastig: "Een man zoals jij." "Een man als ik? Maar je weet dat ik veel drink." "Als hij zo drinkt als jij, heb ik er niets tegen," en daarna liep ze vlug naar boven ...'

Kayoko had het verhaal al eerder gehoord. Zij hield van dat verhaal. Michiko was een nichtje van haar man.

Haar buikpijn was door het verhaal wat gezakt.

'En wat dacht jij zelf van Michiko?'

'Er was niets aan de hand. Zij was toch mijn nichtje?'

'Deed het je dan niets dat zo'n mooi meisje kennelijk verliefd op je was? Wat ben jij toch een koude!'

'Zij was niet helemaal gezond. Ik had er geen zin in. Kun je warm lopen voor een vrouw waarmee je niet wilt trouwen?'

'En wat deed je met de omelet die Michiko voor je maakte?'

'Omelet? Ach, wat een onzin. Die zal ik wel hebben opgegeten.'

Waarschijnlijk had hij ook naast Michiko gestaan om haar aanwijzingen voor het bakken van een omelet te geven. En toen zij naar boven ging, zou hij het wel verder hebben afgemaakt. Kayoko vond het een lachwekkende gedachte.

'Overigens, als je nog boodschappen wilt doen, moet je snel zijn. Het is al vier uur,' zei haar echtgenoot.

Ineens hoorde Kayoko het geluid van de winterwind. Haar buik deed pijn.

Wat voor vent was dit om haar voor boodschappen de kou in te sturen, hoewel hij wist dat zij zich niet lekker voelde. Was hij dan niet in staat onderscheid te maken tussen de vrouw, die bij het verhaal van haar man een lachend gezicht kon tonen en de Kayoko, die zich te ellendig voelde om naar buiten te gaan?

Onderweg overvielen haar rillingen; in een smal laantje hurkte Kayoko even neer. Alleen omdat hij zo'n kouwe was, had haar man zich onverschillig aan Michiko's liefde kunnen onttrekken, dacht zij. Maar Michiko had deze man maar éénmaal, naïef en onhandig, haar liefde getoond. Daarom was zij de gelukkigere. Misschien zou de tijd komen dat hij vond, dat alleen Michiko op hem verliefd was geweest. Dat lag in zijn lijn.

Weer thuis gekomen, bleek de echtgenoot naar het badhuis te zijn.

In de keuken liepen de koude rillingen haar als een straal water over de rug. Haar buik deed pijn. Zij liet de voorbereiding voor de avondmaaltijd in de steek en dook in bed.

Haar man keerde terug. 'Voel je je beroerd?' riep hij. 'Heb je een kruik genomen?'

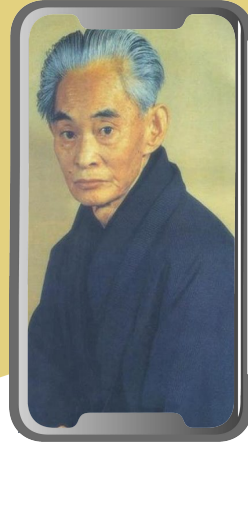
Kayoko schudde van neen. Hij bracht haar een hete kruik. Toen Kayoko een opmerking over het avondeten maakte, antwoordde hij, dat het hem niet kon schelen, en de schuifdeuren achter hem sluitend, ging hij weg.

Uit de kamer daarnaast klonken geluiden: haar echtgenoot spoelde koude rijst met hete thee door zijn keel. Toch lagen de ingrediënten voor het eten klaar. De man die zo graag kooklessen uitdeelde, vond het vermoedelijk lastig om zelf te moeten koken. Maar in ieder geval klonk het of hij druk bezig was.

Vergeleken bij de Michiko uit het fotoalbum deug ik voor niets, hij heeft me waarschijnlijk alleen maar getrouwd omdat ik gezond was. Zo'n gezonde vrouw kan morgen wel weer opstaan, piekerde Kayoko, En in tegenstelling tot het onbestendige van haar gevoelens, klonk in de andere kamer het luide kauwen van ingemaakte radijs niet zonder standvastigheid.

Het hinderlijke gezeur van haar echtgenoot was sinds de zomer wat minder geworden.

Wanneer Mitsumura het portier van de auto opende en Amiko instapte, bracht zij haar geur met zich mee. Die vulde al spoedig de hele auto. Amiko was een zeventienjarige studente. Zij gebruikte geen opmaak, ook geen parfum. Het was Amiko's eigen geur. Niet van haar haar, maar van haar lichaam. Geen sterke geur, en in alle seizoenen dezelfde. Zodra Amiko in de auto stapte had zij het. Mitsumura kende geen andere vrouwen, die zo geurden.

Enmaai uitgestapt en zich in de kamer van hun heimelijke samenkomst geborgen wetend, was Amiko's geur nauwelijks merkbaar. Misschien omdat de kamer zoveel ruimer was dan de auto of omdat Mitsumura er nu aan gewend was en het minder rook. Maar als hij haar dan in zijn armen hield, kwam het weer sterker terug.

'Jouw luchtje,' fluisterde Mitsumura in haar oor.

'Dat jok je.' Amiko wendde zich af en terwijl ze van schaamte tot in haar nek toe bloosde, kwam de geur des te sterker terug.

'Heus. Jouw luchtje.' Mitsumura onderging haar vrouwelijke opwinding en zijn man-zijn werd sterk. Het vormde Mitsumura's hete vreugde, maar dat vage, die zweem van geur, die Amiko meebracht als zij op de afgesproken plaats in de auto stapte, leek veel langer in zijn hart achter te blijven.

Amiko was zeventien, zij was ook verlegen. Daarom hield ze er niet van om in hotels of restaurants een afspraak te maken. Wie van hen tweeën ook de eerste was, Amiko moest altijd alleen de poort doorgaan of de ingang betreden. Ook bij tramhaltes, in cafés of warenhuizen wilde ze de nieuwsgierige blikken van andere mensen zoveel mogelijk vermijden. Zo werd het gewoonte om elkaar voor de poort van een in het huidige Tokio zeldzaam geworden oude tempel te ontmoeten.

Vijf stenen treden leidden omhoog naar de poort. Rechts vóór de poort stond een grote ahornboom. De onderste takken spreidden zich breed uit. De takken, die boven het pad hingen, leken gesnoeid te zijn, maar wie met een paraplu op het pad langs liep, schuurde tegen het bladerdak en de dauw van een vochtige nacht regende op de voorbijganger neer. Aan de andere kant van de boom waren de onderste takken niet gesnoeid. Daar hield Amiko zich schuil en wanneer de boom vol in blad stond, kon bijna niemand haar zien. Binnen het hek achter de ahorn groeiden hoog de keyakibomen.

'Wil je alsjeblieft vijf of tenminste drie minuten eerder komen? Als je te laat bent, wacht ik beslist niet langer dan vijf minuten op je.' Steeds weer prentte ze hem dat in en daarom gebeurde het bijna nooit, dat Amiko zich onder de ahorn schuil moest houden.

'Laat ook mij niet langer dan vijf minuten wachten, hè? Ik ben met de auto, Die kan de stenen trap niet op en juist in een buurt waar zo weinig mensen op straat zijn, trekt het parkeren van een auto de aandacht. En als ik dan lang achter het stuur moet blijven zitten ...'

'Ik begrijp het. Maar je kunt toch uitstappen en een beetje rondwandelen, alsof je de tempel bezoekt ...?'

Mitsumura lachte: 'Hoe is het je gelukt om nog zo'n oude tempel te vinden?'

'Het is van oudsher onze familietempel. Achter de hoofdhal liggen de familiegraven.'

'Woont je familie hier dan al vanaf de Edo-tijd?'

'Ja. Men zegt, dat onze voorouders nog voor de Genrokuperiode uit Wakayama naar Edo kwamen.' Daar werden ze stadsburgers. Vroeger schijnen ze houthandelaren te zijn geweest.'

'Maar als die graven hier liggen, kun je ze toch bezoeken terwijl je op mij wacht?'

'Moeders graf? Als vaststond, dat ik met je trouwde, zou ik dat willen doen. Maar ik weet niet of ik met je trouw. Ik heb geen zin om tegenover de doden oneerlijk te zijn; het staat me ook tegen ze om raad en steun te vragen.'

'Ik trouw toch met je!' zei Mitsumura. Maar Amiko antwoordde daar niet op. Ze zei: 'Ik geloof niet zo erg in graven. Moeder is meer in mij dan in een graf. Omdat ik leef, leeft zij in mij. Toen je mij voor het eerst in je armen nam, had ik plotseling het gevoel, dat je ook moeder omhelsde. "Moeder!" wilde ik roepen, ik huilde bijna.'

Mitsumura zweeg.

'Zulke dingen heb je niet geweten, hè? Je dacht natuurlijk, dat ik maar een klein meisje was.'

'In leeftijd wás je een klein meisje.'

'Moeder zei altijd, dat ze wilde blijven leven totdat ik getrouwd zou zijn. Alleen daarom wilde ze leven, het was haast een obsessie voor haar. Ik was toen dertien, misschien veertien, en omdat ik het steeds maar weer moest horen, had het een averechtse werking op me. Ik wilde tenslotte helemaal niet meer trouwen. Toen stierf moeder. De gedachte aan het huwelijk van haar enige dochter had haar wil tot leven gevoerd, tot ook dat niet meer hielp. Ik was vijftien. Soms denk ik, dat moeder niet had hoeven te sterven als ik met vijftien jaar getrouwd was.'

'Maar toen je vijftien was, had je mij nog niet ontmoet.'

'Nee, maar later dacht ik, dat het beslist niet onmogelijk zou zijn geweest om met vijftien jaar een man te vinden.'

'Dat is een gedachte, die voor jouzelf én voor mij beledigend is. Zelfs als je er het leven van je moeder mee had kunnen redden, was je dan werkelijk met je vijftiende getrouwd?'

'Je hebt gelijk. Het is beledigend, vergeef het me. Toch heb ik eraan gedacht. Natuurlijk, voor een huwelijk zijn er twee nodig en het was de vraag geweest of er een man zou zijn, die een vijftienjarige hebben wilde. Waarschijnlijk had vader het ook niet goedgevonden ...'

'Had je die geur al vanaf je vijftiende?'

'Dat weet ik niet. Ik weet er zelfs nu niets van. Waarom wil je ineens over wat anders praten ...? Houd je van me omdat ik zo ruik?'

'Stel je voor ... Omdat ik van jou houd heb je die geur ... bij mij!'

'Ik denk toch dat het omgekeerd is. Als je erover praat is er niets waar ik me meer voor schaam, maar er is ook niets waar ik me gelukkiger om voel. Ik ging alleen liever dood als ik het ook bij andere mannen zou hebben.'

'De taal is eigenlijk heel arm in het beschrijven van geuren. Ook ik zou de jouwe niet precies onder woorden kunnen brengen; ik geloof alleen, dat er op tienduizend vrouwen misschien maar één is, die zo ruikt.'

'Je kent toch de lucht van zoveel vrouwen niet ...? Alle vrouwen hebben voor mannen waarschijnlijk een bepaalde lucht. De mijne is een erfenis van moeder, denk ik. Als moeder eerst in bad ging en ik direct na haar kwam, leek de badkamer vol van haar geur te zijn. Zo vaak jij over de mijne praat, moet ik eraan denken of het niet moeders geur zou kunnen zijn. Als ik op haar schoot zat en door haar gewassen werd, voelde ik me dromerig gelukkig.'

Amiko's moeder pleegde zelfmoord. Amiko geloofde tenminste dat het zelfmoord was. Haar vader hield er een vriendin op na. Daarom kon haar moeder zonder sterke verdovingsmiddelen niet meer inslapen. Het was een gewoonte van vele jaren, dat haar vader opbelde als hij laat van zijn werk naar huis kwam. Dat bleef ook zo nadat hij die andere vrouw had, maar de moeder hoorde direct of hij laat was vanwege het werk of door de vriendin. Was het de vriendin, dan nam zij tabletten in plaats van de avondmaaltijd en dwong zichzelf om snel in te slapen.

'Amiko, ik voel me niet lekker. Ik ga vast slapen. Wil je zo lief zijn om vanavond alleen te eten?'

Het klonk Amiko gemaakt in de oren, het klonk ellendig. De avondrijst was zonder smaak. Een moeder vertelt haar dochter van dertien, veertien jaar niet over de vriendin van haar vader, maar Amiko wist het wel. Soms drupten er eindeloos tranen in de rijstkom van haar eenzame avondmaal.

Het gebeurde haast nooit, dat de vader bij zijn vriendin overnachtte. Tot drie, vier uur 's nachts wachtte Amiko op hem. Af en toe indoezelend wachtte zij. Haar moeder sliep, licht snurkend, dank zij het slaapmiddel.

'Moeder, moeder, vader is thuisgekomen.' Amiko probeerde haar wakker te schudden, maar de moeder draaide zich hoogstens om in haar slaap. Soms ging ze verward overeind zitten, sloeg onverstaanbare taal uit en viel dan weer terug op het bed. Amiko legde haar goed neer en trok het bedde over haar heen. Een diep in slaap zijnde volwassene is heel zwaar. Toen gaf Amiko het op haar moeder wakker te schudden.

Natuurlijk had hij schuld, maar het gaf de wachtende Amiko een gevoel van geluk als haar vader, hoe laat ook, thuiskwam. Alsof er in haar hart een licht werd ontstoken. De vader verbaasde zich over het kleine meisje, dat op zijn thuiskomst wachtte. Het dienstmeisje was al eerder gaan slapen.

'Moet je morgen niet naar school? Je zult je verslapen.' Meer zei hij niet.

'Maakt u zich maar geen zorgen. Ik slaap een beetje in de tram en in de pauze.'

Zich schuldig voelend, ruimde de vader zelf zijn kleren en zijn sokken op. Amiko keek na of de kraag en de manchetten van zijn overhemd vuil waren. Met onzekere hand zorgde zij daarvoor. Vuil goed legde ze voor de was opzij. Als ze water gekookt en haar vader thee ingeschonken had, keek hij haar stil aan en slurpte behaaglijk van het hete vocht. Over de vrouw, die hij zojuist ontmoet had, werd niet gesproken.

'Als u maar even het gas aansteekt, is het bad zo klaar.'

'Nee, ik ga direct naar bed.'

Door te grote hoeveelheid slaaptabletten was Amiko's moeder ook overdag verward, ze liep onzeker en werd mager. Amiko ging niet meer samen met haar in bad en ook die vrouwelijke geur van haar moeder zou, dacht zij, langzamerhand verloren zijn gegaan. Zij deed haar best om de ruw geworden handen en voeten van haar moeder zo min mogelijk aan te raken.

Toen haar moeder stierf, stelde de dokter vast, dat zij zich in de hoeveelheid slaaptabletten gedacht. Bij de huidige stand der wetenschap en voldoende zorg zou het niet onmogelijk zijn geweest haar leven nog te redden.

Amiko had verdriet, zij had medelijden met haar moeder, maar in het diepst van haar hart was iets dat zij niet begreep, iets dat zich verweerde. De woede tegen haar vader was vanzelfsprekend, maar het mededogen met haar moeder stroomde niet puur en vrij uit haar hart. Dat kwam ook omdat het meisje Amiko zelf vol was. Die levensvreugde van haar overshaduurd door de dood van haar moeder. Er was ook twijfel aan de wijsheid van haar moeders dood. Amiko was toen vijftien jaar. Zelf dacht ze met vijftien jaar alles te weten.

Hoewel ze alles dacht te weten, was de verzorging van het huishouden een zware taak. Bovendien moest ze naar school en er waren vele uren, dat ze niet thuis was. Haar vader hield er niet van om alles aan een huishoudhulp over te laten. Hij had met zijn vrouw in onmin geleefd, had haar de dood ingejaagd, maar toen zij gestorven was, werd hij een somber man. Amiko merkte dat duidelijk.

'Vader, zoudt u niet hertrouwen ... Mij kan het niets schelen. Ik heb voldoende zelfvertrouwen om het goed met haar te kunnen vinden.'

'Ik heb genoeg van het huwelijk,' zei de vader met gefronste wenkbrauwen.

'Wat is er van die vrouw terechtgekomen?'

'Die vrouw waar je gliemde om zalmers op was?' Er klonk nijd in zijn stem. Toen gleed er een trieste, kille glimlach over zijn mond.

'Amiko, toen moeder stierf had ik alleen die ene vrouw. Nu heb ik er drie.'

Amiko begreep niet direct wat hij bedoelde.

'Eigenlijk moest ik zoiets niet aan mijn dochter vertellen, maar het is een feit, dat ik nu aan drie vrouwen vastzit. Zij weten van elkaar, dat ze mij met hun drieën delen. Ze weten het, maar daarom slikken ze nog geen tabletten, maken ze geen herrie en plegen geen zelfmoord, zoals je moeder deed.'

Amiko werd bleek en haar lippen trilden.

'Vanaf vandaag wil ik niet langer in de kamer naast de uwe slapen.'

'Zo?'

Na de dood van haar moeder had hij Amiko gevraagd in die kamer naast hem te willen slapen. Zo was het tot vandaag toe geweest.

'Je moeder sprak vaak 's nachts tegen me in haar slaap. Dat kwam waarschijnlijk door de slaapmiddelen, misschien ook door haar overdreven jaloezie. Ze maakte me bang. Ik kan het niet verdragen daaraan te moeten denken en daarom heb ik je gevraagd in de kamer naast de mijne te willen slapen.'

Misschien voelde haar vader zich eenzaam, voelde hij zijn geweten knagen. Daarom had Amiko aan zijn wens voldaan.

Desondanks had hij haar gezegd nu drie vrouwen te hebben. Het was iets meer dan een halfjaar sinds haar moeder stierf.

'Zijn het altijd de doden, die verliezen?' Amiko kon het met moeite uitbrengen.

'Ze verliezen noch winnen. Voor de doden bestaat geen winst of verlies. Als je moeder nog geleefd zou hebben, had ik die vrouw misschien eens vaarwel gezegd. Er was een tijd gekomen, dat ik er met haar over had kunnen praten als over iets, dat vroeger gebeurde.'

'Egoïst! Wat een egoïst bent u, vader.'

'Ja, ik ben een egoïst, maar je gestorven moeder was even egoïstisch. Soms denk ik, dat er in een mensenleven niets egoïstischer is dan doodgaan. Voor de dode is dan alles voorbij, maar vanaf datzelfde ogenblik beginnen voor de achtergeblevene van allerlei dingen. In je moeders geval kan het natuurlijk zijn dat zij, zoals de dokter het uitdrukte, per vergissing gestorven is ... Ze ging slapen zonder te eten. Soms werd ze 's nachts wakker. Op zo'n moment ze wankelend op, waarschijnlijk om nog meer slaaptabletten in te nemen. Op zo'n moment ze wankelend op, waarschijnlijk om nog te slaaptabletten vermoedelijk wist ze ook niet hoeveel tabletten ze innam. Herhaaldelijk heb ik haar in mijn slaapdrunkenheid zo gezien. Ik had natuurlijk moeten opstaan om het haar te beletten, maar meestal gebeurde het tegen de ochtend en voor ik het wist was ik dan zelf weer ingeslapen. Zoals je weet, stonden jij en ik 's ochtends op en lieten moeder gewoonlijk tot ongeveer twaalf uur slapen, totdat ze vanzelf wakker werd.'

'...'

Voor de enkele minuten, die Amiko op Mitsumura wachten moest, had zij de plaats voor de poort van de oude tempel gekozen. Maar dat zij het niet over zich kon krijgen om het graf van haar moeder en de vooroudergraven van de Shiba familie te bezoeken, kwam omdat ze de dood van haar moeder niet met een zuiver hart betreurde. Haar moeder had geleden onder de jaloezie voor één vrouw. Toen zij dood was, waren het in korte tijd drie vrouwen geworden. Ook dat was een reden waarom Amiko niet verdroeg voor het graf van haar moeder te staan.

Mitsumura was nog jong. Met vierentwintig had hij zijn eerste baan. Hem ontbrak de behoefte om de familiegraven van zijn geliefden te bezoeken. Hij was er ook eigenlijk niet erg blij mee, dat een oude tempel met de graven van Amiko's familie voor hun afspraken dienen moest. Er kwamen weinig mensen langs. Dat was het enige voordeel, vond hij.